

Kirken – et samfunn om nådens midler

Bernt Andreas Støylens kirkelige program

AV ANDREAS AARFLOT

andraarf@online.no

Bernt Andreas Støyle (1858-1937) må regnes som en av de betydeligste kirkemenn i Norge i de første desennier av 1900-tallet. Hans innsats som praktisk teolog, biskop og salmediker har neppe blitt tilstrekkelig påaktet i samtid og ettertid. Når vi nå skal hylle en av hans etterfølgere, Olav Skjevesland, som har fulgt den samme bane fra praktikum til Agder bispestol, kan det vær på sin plass å tegne noen streker av Bernt Støylens kirkelige program, slik det kommer til uttrykk gjennom hans forelesninger over den praktiske teologi. Her utformet han et helstøpt ekklesiologisk grunnsyn, hvor kirken defineres som samfunnet om nådens midler, og hvor kirkens kall består i å gjennomsyre samfunnet med den åndskraft som springer frem av livet med Kristus.

Et innholdsrikt og spennende liv

Bernt Støyle vokste opp i et gudfryktig hjem med forbindelse til haugjansk tradisjon, hvor bl.a. Berthe Kanutte Aarflot spilte en rolle med sine sjelesørgerbrev og sine sanger. Med sin oppvekst på en bondegård på Sunnmøre fikk han tidlig sans for det nynorske språk, som han etter hvert kom til å nytte både muntlig og skriftlig. Han utviklet en djerv, folkelig stil, som kan spores i hans arbeid med den nynorske salmeboken og i hans prekener og foredrag.

Etter artium i 1879 begynte han på det teologiske studium. Han viste særlig interesse for studiet av Det Gamle Testamente, og gav privat-

timer i hebraisk. Tross gode evner av slo han et tilbud fra professor C.P. Caspari om stipend, og valgte å gå inn i preste tjenesten, etter en god embetseksamen 1885, fulgt av praktikum. På denne tid var Gustav Jensen hovedlærer ved praktikum, og Støylens inntrykk fra forelesningene i de praktisk-teologiske disipliner har nok lagt grunnen for hans egen undervisning i disse fag senere.¹

Etter noen års virksomhet som forkynner, menighetsprest og sjømannsprest, ble Støyle i 1895 tilsatt som styrer ved den nyopprettede lærerskolen på Notodden. Det var norskdom og kristendom som preget arbeidet ved skolen. Støyle hadde med seg en sterk religiøs arv fra barndomshjemmet og fra vekkelsen han opplevde i sin ungdom. Men han falt ikke inn i det pietistiske mønster som preget mange av dem som stod bak lærerskoleprosjektet på Notodden. Han var opptatt av de almenmenneskelige trekk i det nasjonale. Interessen for folkeminnesamling hadde han bl.a. fått i møte med Moltke Moe.

Denne interessen danner grunnlaget for Støylens omfattende arbeid for å få fram nynorsk salme- og sangmateriale, som for alvor var blitt satt på dagsordenen da Elias Blix's salmer ble godkjent til kirkebruk fra 1892. Støylens egen produksjon av salmer er betydelig. Den mest aktive periode av arbeidet med de nynorske salmene fant sted i årene 1905 og 1906. Hele 60 salmer skrev han i denne tiden,

både egne og oversatte. Det er imponerende at dette skjedde midt i den travle perioden da han arbeidet seg inn i stoffet til forelesningene på det praktisk-teologiske seminar.

I 1924 ble han sammen med Peter Hognestad og Anders Hovden med i den komiteen departementet oppnevnte for å forberede en egen nynorsk salmebok, og han ble formann og drivkraft i dette arbeidet. «*Nynorsk Salmebok*» ble godkjent av departementet i desember 1925, etter en rekord-rask saksbehandling. Støylen står for 62 av salmene her. Særlig hans oversettelser utmerker seg ved stor poetisk kraft.

Støylen var tidlig blitt en markert skikkelse i det kirkelige landskap, og større vingefang fikk han da han høsten 1902 ble ansatt som hovedlærer (fra 1909: professor) ved praktikum, og semesteret etter begynte å undervise de kommende prester i praktisk teologi. Det vitner om stor arbeidskraft at han i løpet av de par første årene utarbeidet omfattende håndskrevne utkast til forelesninger i alle de praktisk-teologiske disipliner.

Støylen ble utnevnt til biskop i Kristiansand i desember 1913, og vigslet i Oslo 8. mars 1914. Han stod i embetet til 1930. Hans bispegjerning var preget av energiske visitaser, ryddig administrasjon, og personlig omsorg for menigheter og prester. I kirkeretten var han bevandret som få i samtiden. Han utarbeidet etter anmodning fra Presteforeningen et «*Register over lover, retterbøter, resolusjoner og skrivelser m.v. for Den norske kirke*» (1923, 2. oppl. 1934). Hans innsikter kom godt med da han ble oppnevnt som medlem i den store Kirkekommisjonen 1908, som i løpet av vel 3 år leverte en rekke store betenkninger, bl.a. om kirkeforfatningen. Støylen selv skrev med betydelig innsikt mindretallsinnstillingen, som argumenterte for en selvstendigjøring av Den norske kirke, med etableringen av et Kirkemøte som øverste organ.²

Støylens forkynnelse ble høyt skattet i samtiden. Hans prekener var tydelig disponert, med enkel og direkte språkbruk som appellerte sterkt til tilhørerne. Det var en Kristusorientert, bibelsk og bekjennelsestro forkynnelse som han formidlet fra prekestolen. Men han var også kulturåpen og romslig og opptatt av å

bygge bro til samtidens livsfølelse. Et par trykte prekenesamlinger og noen utrykte manuskripter gjør fortsatt inntrykk når de blir lest.³

I 1923 vigslet Støylen den liberale teolog Jens Gleditsch til biskop i Trondheim. Det var en omstridt utnevnelse, som departementet begrunnet med at det måtte være plass i kirken for den retning som Gleditsch tilhørte. Den nylig tiltrådte biskop i Oslo, Johan Lunde hadde unnsått seg fra å forestå vigslingen, som etter tradisjonen skulle utføres av Oslo biskop. Støylen, som året før, i egenskap av eldste biskop, hadde vigslet de nye biskoper til Oslo og Hamar (J. Lunde og M. Bjønness-Jacobsen), ble igjen forespurt, og han foretok handlingen etter å ha fått personlig tilsagn om at Gleditsch ville holde seg til kirkens bekjennelse i sin embetsførsel. Dette førte til at Støylen ble boikottet av Indremisjonen, og stemplet som en som bygget bro til de liberale. Støylen opplevde dette som høyst urettferdig, og kom aldri helt over den urett han mente var begått mot ham. Men sin bispegjerning førte han videre med troskap og iver. Da Stavanger bispedømme ble utskilt fra Kristiansand 1925, vigslet han den første biskop i det nyopprettede stift, J. C. Petersen. En samling av Støylens taler ved pres-tevigsle og bispevigsle viser hans klare pastorale profil og evangeliske sikte.⁴

Støylen som pastoralteolog

Da Gustav Jensens etterfølger som leder av det praktisk-teologiske seminar skulle utpekes, var det biskop Heuch som grep inn i ansettelsesprosessen. Han reiste til Notodden og oppfordret Støylen til å søke, og fulgte opp aktivt for å krysse Det teologiske fakultets ønske om å få Jens Gleditsch tilsatt.⁵

Støylen ble kastet inn i arbeidet med de praktisk-teologiske disipliner uten å få særlig tid til å sette seg grundig inn i fagkretsen. I løpet av få høstmåneder i 1902 gjorde han bare noen raske besøk ved tyske læresteder, og fikk kontakt med noen av de tyske teologer.⁶

Det var en omfattende oppgave som ble lagt på den nyutnevnte hovedlærer ved Det praktisk-teologiske seminar. Han skulle undervise de kommende prester i alle hovedemner innenfor den praktiske teologi. Med sin erfa-

ring og sin orienteringsevne ble han dessuten trukket inn i mange viktige oppgaver innenfor kirken. Det ble derfor ingen tid til å skrive noe standardverk innenfor den praktiske teologi.⁷

Det finnes imidlertid et materiale som ikke tidligere har vært benyttet, og som gir et ganske omfattende innblikk i det stoff som Bernt Støylen presenterte gjennom sine forelesninger. Biskop Kaare Støylen etterlot seg i Oslo bispegård en rekke hefter som han hadde tatt vare på etter sin far, med håndskrevne forelesninger, for det meste fullstendig utskrevet, til de fleste av de praktisk-teologiske disipliner som Bernt Støylen underviste i. Det dreier seg om et stofftilfang på mer enn 600 håndskrevne sider, i Støylens klare og godt leselige skrift. Det er dette materiale som danner basis for den presentasjon av noen av hans pastoralteologiske hovedtanker som blir gitt i det følgende. Materialet er nå tatt hånd om i Nasjonalbiblioteket i Oslo.

Prinsipiell plassering av den praktiske teologi

Høsten 1903 gikk Støylen direkte løs på selve den prinsipielle del av *pastorallæren*, med en forelesningsserie om «Den grunnleggende del af den praktiske teologi». Fremstillingen har følgende undertittel: «Læren om kirken, dens tjeneste og tjenerne». Dette gir også disposisjonen til stoffet. Det er ikke minst her vi finner de viktigste bærende prinsipper i Støylens pastoralteologiske grunnsyn.⁸

I 1905 ser det ut til at han har ønsket å gi en mer generell bestemmelse av den praktiske teologi, og gjorde ferdig et manuskript som kan synes å være tenkt for trykking, med tittelen: «Indledning til den praktiske teologi».⁹

Etter 48 sider tekst ser det ut som om han har tenkt seg å fortsette fremstillingen, og presenterer følgende disposisjon av stoffet:

«Greiest og naturligst synes det at være om man følger en historisk-genetisk ordning:

1. Den grunnleggende del, eller læren om kirken, dens tjeneste og dens tjenerne.
2. Læren om kirkens virksomhet til stadig grunnleggelse og utvidelse af dens menigheder – missionslære og kateketik.
3. Læren om kirkens virksomhet til stadig selvopbyggelse – eller læren om gudstjeneste og prædikener (liturgik og

homiletik).

4. Læren om kirkens virksomhed for dens bevarelse og ledelse – eller læren om sjælesorg, indremission og kirkestyrelse.»¹⁰

Som nevnt, er denne fremstilling datert 1905, men saklig hører stoffet hjemme som en innføring til hele gjennomgangen av den praktiske teologi. Det er derfor naturlig å begynne presentasjonen av Støylens pastoralteologiske syn her.

Støylen innleder med å peke på at det har vært mange meninger om hva som egentlig er kjennetegnet på den praktiske teologi, og han sier at dette vil man først kunne danne seg en mening om etter en gjennomgang av de historiske forsøk som er gjort for å beskrive denne teologiske gren. Derfor gir han en summarisk, men innsiktsfull oversikt over de forskjellige retninger, like fra oldkirken til den nyere tid. Men han slår likevel fast som utgangspunkt for sin undersøkelse hva han mener er den praktiske teologis kjennetegn:

«Kristi kirke har til alle tider udfoldet sit liv i praktiske virksomheder. Den har brugt de livskræfter Gud har givet den. Men livets kræfter udfolder sig og øves efter indre love, som er givet i og med livet. Disse love kan ikke overtrædes uden at livskræfterne hindres og skades. Jo mer derimod livet faar udfolde sig og kræfterne øves efter livets love, des mer vil livet vokse i sundhed og kraft». (s.rf.)¹¹

Vi møter her ett av Støylens viktige begreper, nemlig «livskræfter». Han betegner den praktiske teologi som en fremstilling av «teoriene om livskræfternes udfoldelse i kirkens virksomheder» (s.3). Det er kanskje i denne religionspsykologisk orienterte forestilling Støylens særpreg som pastoralteolog kommer klarest til syne. I den historiske fremstilling går Støylen ut fra at det både i det gamle og det nye testamentet finnes mange vitnesbyrd om «Guds menigheds livsvirksomheder».¹²

Særlig gjennom Jesu forkynnelse kommer dette til uttrykk:

«Kristi ord og gjerning danner i særlig forstand grundlaget for den praktiske teologi. Uden dette grundlag vil den praktiske teologis teorier blive værdiløse. Det vil blive abstrakte tanker om forbigaaende og endelige livskræfter og virksomheder. Det ville blive mennesketanker om menneskers gjerninger» (s.5).

Gjennom sitt riss av den praktiske teologis historie peker Støylen på noen hovedtyper som har utkrystallisert seg. Han avviser en tendens til å sette et absolutt skille mellom det teoretiske og det praktiske i kristendommen, og han reserverer seg mot å gjøre den praktiske teologi til et spørsmål om etiske holdninger, enten det er hos den enkelte kristne eller hos prestene som utøvere av den praktiske teologi. Som rimelig er, tillegger han *Fr. Schleiermacher* en stor betydning for utviklingen av den praktiske teologi, og han synes i særlig grad å gi sin tilslutning til den viderutvikling av Schleiermachers tanker som ble gitt av *C. I. Nitzsch*.¹³

Ifølge Nitzsch er det kirken og menigheten som er subjekt for alle de virksomheter som omhandles i den praktiske teologi. Kirken er «das actuose Subjekt». Kirkens embeter og styremakter er kun deres organer: «Af kirkens eget liv fremvokser de organer, som tjener til dens selvopbyggelse» (s. 29). Støylen omtaler med tilslutning den hovedtese som han har funnet hos denne teolog:

«Fra kirken og dens iboende livskræfter skal den praktiske teologi udlede kirkens selvvirksomhed og livsudfoldelse og deraf skal den danne normer og regler for alle dens virksomheder. Den praktiske teologi blir saaledes efter ham teorien om kirkens udøvelse af kristendommens livskræfter».

Det neste kapittel i denne innledningen handler om «*Den praktiske teologis begreb*». Støylen trekker lærdommene av den historiske gjennomgang, og peker på den feilutvikling som etter hans mening har funnet sted i mange retninger:

«Den praktiske teologis historie har vist os, at man slog ind paa mange veie, førend man endelig fandt den som førte til maalet. Man søgte at gjøre hele teologien praktisk eller ogsaa overførte man teologien paa det kristelige livs omraade og ansaa de kristnes nye liv som praktisk teologi, eller ogsaa anvendte man enkelte dele af teologien paa kristenlivet saaledes som etik og moral og kaldte dette praktisk teologi eller ogsaa anvendte man disse paa den geistlige embedsgjerning og regnet dette for den rette praktiske teologi». (s.33)¹⁴

Allerede Jesu eget program for sin kirke viser hva saken egentlig gjelder:

«Formaalet for vor Herre og Frelseres liv og virksomhed var ved sin Aand at faa forene sjælene med Gud og omdanne og opbygge dem i et nyt aandens samfund, som Frelseren selv kalder Guds rige. ...Dette samfund fremtræder i Kristi kirke. Kirken blir da bæreren paa de forskjellige steder og gjennom de vekslende tider af Gudslivets kræfter i slegten og derfor ogsaa den, som aabenbarer Guds rige. Gjennem den skabes, bygges og opholdes Guds rige, idet kristendommen ved frelsen og det nye liv forener sjælene med Gud». (s.35).

For Støylen blir hoveddefinisjonen som nevnt at praktisk teologi er «læren om kirkens livsvirksomheder». Den praktiske teologi blir da den «videnskabelige fremstilling af læren om kirkens livsvirksomheder» (s.36). Den handler om kirkens og menighetens utøvelse av sitt kristenliv. Den fremstiller «lovene for udfoldelsen og anvendelsen av kirkens livskræfter» (s.37). Denne definisjon fant han som nevnt allerede hos Nitzsch. Hos Gustav Jensen beskrives sammenhengen mellom de praktisk-teologiske disipliner på følgende måte: «(Kirken) samler sine lemmer om gudstjenesten (liturgik og homiletik), følger dernæst ogsaa menigheden ud i hverdagslivet og søger der dens opbyggelse (pastorallæren). Gjennem disse virksomheder søger kirken at opbygge sig paa en indad rettet maade; udad gjør den det ved at søge at vinde nye lemmer, af de døbte børn nye myndige lemmer (kateketik), og helt nye lemmer blant jøder og hedninger (missi-onslæren). Endelig maa kirken søge at ordne sig (læren om kirkeforfatningen)». ¹⁵

Som påvist ovenfor har Støylen en mer bevisst orientering ut fra en prinsipiell ekklesiologi, der læren om kirken og dens tjenester danner utgangspunktet for behandlingen av de øvrige disipliner i pastoralteologien.

Praktisk teologi – konfesjonell og kontekstuell

Den praktiske teologi må etter Støylens mening også ta hensyn til «den konfesjonelle stilling som kirkens utvikling har medført». Den må være konfesjonelt preget fordi kirkens liv, i en utvikling som er «villet og ledet af Gud», har ført til at kirkenes og menighetenes liv tar seg forskjellig ut på de forskjellige steder. Dette henger sammen med Støylens krav om at den praktiske teologi må være *kontekstuell*, for å

være på rett spor: «Den praktiske teologi vil da som konfessionel netop have det rette syn for det som særlig trænges i det samfund hvor den virker» (s.39). Men han advarer mot konfesjonell polemikk. Den praktiske teologi kan oppdage verdifulle elementer også i andre kirkesamfunns utvikling.

«Dette vil hjelpe den til at optage og indsmelte i sit indhold det som findes af lærerigt og opbyggende for menighedsarbeidet ogsaa i de andre kirkeafdelinger og udskille og bortvise det som er uforenligt og utjenligt for det samfundslegeme som den tilhører» (s.40).

Kravet om kontekstualitet går også på erkjennelsen av de faktiske samfunnsforhold som kirken lever i. Den må kjenne «det stof og materiale, som skal bearbejdes, den tids slegt som skal paavirkes, de menighedstilstande, hvor virksomheden skal øves» (s.41).¹⁶

Det kan tenkes at Støylene i sitt krav om en samfunnsorientert teologi er påvirket av Fr. Petersen, som han har fulgt forelesninger hos, og sikkert også lest skrifter av. Det er i alle fall et utpreget særtrekk ved hans pastoralteologi som her kommer til uttrykk. Den praktiske teologi har vært mest opptatt av subjektet for virksomheten. Men etter Støylens mening må det legges mer vekt på å fremstille objektet for kirkens virksomhet:

«Baade samfundets og den enkeltes psykologi er her af betydning og bør granskes. De kræfter og grundsætninger som findes der burde kjendes. En religiøs samfundslære og en oversigt over religiøse, moralske, nationale og sociale tilstande vil ofte være en nødvendig forudsætning for et frugtbart praktisk teologisk arbejde i en menighed. Uden det vil arbeidet let svæve i luften» (s.42f).

Med tilslutning til Fr. Niebergall sier Støylene at en teori som ikke har et klart øye for den konkrete virkelighet, vil mangle gjennomslagskraft.¹⁷

Støylene advarer likevel mot å bli ensidig opphengt i de ytre tilstander som kirken lever under. Da ville den praktiske teologi

«stagnere i en autoritetsbunden embedsteknik eller ogsaa fortabe sig i en ubegrændset mængde flydende og vekslende praktiske vink. Heller ikke kan den enkelte kirkeafdelings virkemaade og opfatning være absolut

bindende for udformningen af den praktiske teologis teorier. Thi man kan ikke uden videre gaa ud fra kirken eller kirkeafdelingen som den er og handler indenfor givne historiske udviklingsforholde. Den praktiske teologi maa gaa ud fra kirken som den skulde være efter sit sande begreb. Den maa gaa ud fra kirkens livsudfoldelse og virksomhed saaledes som den skulde være efter kirkens sande ide. Derfor maa den praktiske teologi prøve sine teorier paa kirkens oplevelse gennem alle tider og sidst og afgjørende maa den prøve sine grundsætninger paa Kristi eget ord» (s.43f).

Til sist i sin innledning minner Støylene om at den praktiske teologi ikke kan skape krefter som ikke er for hånden. Den kan bare vise hvordan de krefter som finnes, kan og bør brukes. Den kan heller ikke erstatte den ånd og den kallsbevissthet som kirkens tjenere må ha. «Den kan ikke producere, den kan kun regulere det liv og de aandskræfter, som findes hos tjenerne» (s.46).

Læren om kirken

Som nevnt tok Støylene allerede i sitt første undervisningsår tak i de sentrale ekklesiologiske problemstillinger. I et forelesningshefte fra høsten 1903 går han inn i stoffet under overskriften «Den grundlæggende del af den praktiske teologi», og han starter gjennomgangen med hovedtemaet: «Læren om kirken, dens tjeneste og tjenere». Innledningsvis viser han sine metodiske ansatser, i første rekke ved å avgrense seg overfor andre metoder:

«Førend den prakt.teol. kan fremstille kirkens livsvirksomheder, maa den give en udredning af disse virksomheders udgangspunkt. Subjektet for disse virksomheder maa nærmere fremstilles, baade for at de rette forudsætninger for virksomheden kan blive klargjorte, og for at den prakt.teol. stof kan begrænses til sit rette omraade. Enkelte gjør dette i en grundlæggende del som de kalder praktisk teologisk principlære. Der fremstiller de da baade læren om kirken og dens embede, grunddrisene af embedets opgaver og kirkens virksomheder». (s. 1)

Støylene selv velger altså en tilsvarende metode, når han først gir en grundig fremstilling av sin forståelse av kirken, både historisk og teologisk, før han beskriver kirkens forskjellige virksomheter.¹⁸

Støylene finner det mest saksvarende å drøfte de forskjellige sider ved kirkens og prestenes virksomhet i «en for alle disipliner grundlæggende del». Slik kan man få et samlende inntrykk. «Man kan fremstille for sin sjæl det ide-

ale bilde af den arbeidende menighed, som er den praktiske teologis og de kirkelige livsvirk-somheders sande subjekt. Og man kan klar-gjøre for sin sjæl billedet af den retskafne Herrens tjener, saadan som han skal være efter Guds vilje i alle sine virksomheder» (s.3). Det er denne innfallsvinkel han utfolder i det føl-gende.

Kirken og Guds rike

Når Støylen nærmere vil beskrive hva kirken er, tar han ikke utgangspunkt i kirken som dog-matisk begrep, men kirken som «en levende og virksom aandsmagt, den i Kristi Aand arbeidende kirke». Spørsmålet er ikke hva kirken er, men «det ethisk rettede spøragsmaal om den aand hvori kirken arbeider, og om hvorledes kirken blir arbeidende og virkekraftig». Det gjelder å beskrive «den arbeidende kirke og dens organer» (s.5) Med dette som rettesnor begynner han så en historisk gjennomgang av kirkeforståelsen like fra nytestamentlig tid. Han peker på at i Kristi forkynnelse var begre-pet *Gudsriket* sentralt. Men dette rike er altom-fattende, både i hjem, folk og samfunn: «Det er baade i tid og rum langt større end kirken. Det var før kirken blev til, det er endnu i sin vord-en». Støylen plasserer kirken innenfor denne større sammenheng:

«Indenfor Gudsriget baade i tid og rum staar Kristi kirke. Den er den organisk religiøse forbindelse med Gud, som i særlig forstand baner veien for Guds rige i hans skabning og fører slegten frem til den fuldendelse, da Gud skal bli alt i alle».

Kirken blir «bæreren af Guds rigstanke i det nærværende verdensløb» (s.6f).¹⁹ (!)

Støylen peker på at den vanlige oppfatning går ut på at det er kirken som Gud bruker både til å bryte ned det onde i verden og å bygge Guds rike i slekten. Men dermed har i manges bevissthet tanken på kirken kommet til å for-trengte tanken på Gudsriket, som dels blir opp-fattet rent eskjatologisk. Det er evangeliets *sur-deigskraft* som blir fortiet når saken fremstilles slik. Men, sier Støylen, dette er en svekkelse av Guds rikstanke:

«Den er blevet indsnævret til de enkelte sjæles frelse. Baade det almindelige kristelige samfundsarbeide og kirkens arbeide har lidt og lider endnu under dette. Saalænge ikke den altomfattende tanke om Guds vilje atter faar hvælve sig som himmelen over alt vort arbeide, kan heller ikke den arbeidende kirke udfolde sine kræfter i det rette lys» (s.7).

Her legges vekten på kirkens innvirkning på samfunnslivet, og i det hele på frelsens innvirk-ning på den skapte verden. Dette svarer til hans tanker om teologiens kontekstualitet.

Støylen peker videre på at Jesus talte om kir-ken på en annen måte enn om Gudsriket. Han bruker uttrykket *menighet*, *ecclesia*. «Efter aposto-lisk betraktning er kirken samfundet af dem, som tror paa Kristus og samler sig om naadens midler, hvem de saa er og hvor de findes» (s.8). Hver enkelt menighet er kirken i full mening, slik det også kommer tydelig frem hos Paulus. Enheten som knytter menighetene sammen, er ikke en ytre, men en indre, den består i livet i Kristus og kjærligheten som strømmer ut fra det. Kirkens enhet er uttrykt i den felles bruk av nådemidlene: Det er en enhet i arbeid, ut fra den samme ånd og mot et felles mål. Kirken har av Kristus fått oppgaven å «gjennomføre den plan som han har lagt i frelsens verk for den hele slegt». «Kirkens ideale fællesskikkelse fremtre-der konkret i hver enkelt menighet. De er som moders børn og bærer hendes natur og hendes navn – ja de blir selv mødre til andre børn». Derfor tillegges den enkelte menighet de samme egenskaper og de samme fellesnavn som den hele kirke. Den kalles Guds tempel, (1 Kor 3,16), Kristi legeme, (1 Kor 12, 27), Kristi brud, (2. Kor 11,2). Støylen bruker mange ord for å vise at enhver menighet har utfordringen til å bruke de nådegaver som Gud har gitt sin kirke: «Den enkelte menighet er udrustet af Gud med livets kræfter og arbeidets redskaber for at den skal være en arbeidende kirke» (s.9). Det var altså ikke en felles organisasjon som knyttet menig-hetene sammen til en kirke. Det var ikke en ytre, men en indre enhet som dannet grunnlaget for både enkeltmenighetene og kirken i det hele. Enheten var livet i Kristus og kjærligheten som strømmet ut fra det. Det var den felles ånd og det felles arbeid, som drev alle og ledet dem frem mot det felles mål.

Kirken er samfunnet om nådens midler

Støylen minner om at den evangeliske forståelse av den arbeidende kirke går tilbake til Det nye testamente. Han nevner med tilslutning den lutherske kirkeforståelse slik den kommer til uttrykk i Augustana (CA 7) og Apologien (Apol. IV), og understreker at det hører med til kirkens «korsskikkelse paa jorden» at også hyklerne er innblandet i den ytre kirke (s.13). Men det er den usynlige menighet, som åpenbarer seg i bruken av nådens midler, som er bærer av de åndelige krefter og som påvirker menneskeånden, når de mottas i tro. Disse nådemidler er ikke tryllemidler, som kan fremtvinge noe resultat. Men «overalt hvor disse midler faar træde frem og virke, der dannes og er Kristi kirke. Og det tror vi, selv om vi ikke ser det i det ydre samfund» (s.14). «Trods alle halve og blandede forhold og alle uværdige tjenere er naademidlernes brug det synlige tegn og bevis for at her er en Kristi kirke og at han endnu arbeider iblandt os» (s.15).

På bakgrunn av disse overveielser mener Støylen å kunne fastslå følgende hovedprinsipp:

«Den praktiske teologi maa derfor fastholde at den i Kristus levende og virkende menighed er den handlende kirke og derfor det egentlige subjekt for alle de kirkelige virksomheder. Det er ikke den ydre blandede menighed, som er det egentlige subjekt. Den er objekt for den sande kirkes virksomhed, idet denne søger at gjennomtrænge det halve og skadede væsen og udskille det ubrugelige og levendegjøre og dygtiggjøre det brugelige til sin egen selvopbyggelse. Det er den aandelige og i Kristus levende menighed, som eier forplantningens liv og kræfter, idet den bruger naadens midler og udfører den tjeneste i frelsens husholdning som Kristus har sat sine disciple til» (s.17).²⁰

Folkekirken som problem og mulighet

Dette synspunkt videreføres når han taler om folkekirken med dens muligheter og problemer:

«Vilde man deraf slutte, at den udvortes og blandede folkekirke og den urene og lidet ideelle menigheds skikkelse ikke svarer til menighedens væsen og derfor ikke kan forenes med den arbeidende kirke eller danne den ydre ramme om den sande Kristi kirke, saa skal det aabent erkjendes at afstanden mellem kirkens ideal og nutidens menigheder oftest er ængstelig stor» (s.18). Men avstanden skyldes at kirken ikke har kommet lenger i sitt virke, den er ennå i sin «vorden».

I et margnotat sier Støylen, med henvisning til Gustav Jensens «Innledning i prestedtjenesten»:

«Vi tror og vet at der er en hellig bevægelse fremad mod målet. I folkenes kirke med alle sine skrøbelige og blandede forhold fødes og dannes Herrens hellige. Her tvætter de sine klæder og gjør dem hvide i Lammets blod. Her strider de sin strid fra dag til dag. Kjendte eller ukjendte færdes de gjennem folkenes kirke og gjør den til et hellig sted» (s.18).²¹

Kirkens oppgave er å være et redskap for Guds frelsesplan. Med særlig tanke på den folkekirkelige situasjon sier Støylen:

«Kirken er sat ind i slegten for at frelsens mulighed altid skal være nærværende og møde menneskehjærterne og kalde dem til det store valg, og frelsens kræfter skal altid være virksomme midt i den syndende og lidende slegt og bøie sig ned til alle elendige, som kirkens herre og mester gjorde, og omdanne alle dem som vil modtage hans aand og liv». ²²

Det er den sanne, usynlige kirke som har fått denne oppgaven, og den skal «arbeide i folkekirken som sjælen i legemet, og gjøre folkelegemet til et redskap for Herren. Derfor giver folkekirken en aaben adgang til at gjennomtrænge alt menneskeligt, nationalt, politisk og sosialt med kristendommens aand. Folkekirken bærer i sig et sterkere drag af Gudsrigets idé end separatkirken og sektmenigheden» (s.19).²³

De kristelige livsvirksomheter i menigheten utgår fra den sanne kirke. Og det er derfor denne åndelige kirke som er subjektet også for utformingen av kirkens tjenester. Før han går nærmere inn på en mer detaljert gjennomgang av prestedtjenesten, omtaler Støylen det forhold at det også finnes tjenester av «reddende og bevarende art» (diakonitjenesten), og av «ordnende og styrende art». Støylen beklager at disse siste har vært overlatt til det borgerlige samfunn i og med det statskirkelige styre i kirken. Det medfører, sier han, at «staten har faaet den ledende magt i den hele kirkestyrelse og kommunen har faaet styrelsen i den enkelte menighed». Dette gjør at kirken er «bunden paa hænder og fødder, og det ser ud som den endnu eier liden evne og lyst til at faa fjernet dette umyndighedsmærke» (s.34).

På denne måte kommer prestedtjenesten i et skjævt lys, fordi den ikke bare er kirkens tjeneste, men også det borgerlige samfunns redskap og

statsinstitusjonenes tjener. Derved skades også det som er den lutherske prestetjenestes hovedsak, nådemiddeltjenesten. Den er «hjærtet i al kirkens tjeneste. Fra den strømmer blodet med liv og kraft til alle lemmer og fornyer dem hver til sin tjeneste» (s.35). Menighetens midtpunkt er ikke de troende, men nådemidlene. Der er menighetens sjel. Derfra går også dens krefter ut, og dit samles de. Prestetjenesten er nådemiddeltjeneste, og dermed er også de som samler seg om nådens midler, menighetens medarbeidere til denne tjeneste.²⁴

Kirkens samfunnsansvar

I det hele tatt minner Støylen om at folkekirken bare danner den ytre ramme om den egentlige kirke, som er de helliges samfunn. Denne ramme er underlagt forandringens kår, og har endret form i historiens løp. Den sanne kirke er «evighedens liv indenfor den historiske ramme». Den består med sine kjennetegn hvordan enn folkekirken eller de andre ytre kirkeformer utvikler seg (s.20). Men det er et vilkår at den sanne kirke får utfolde sitt arbeid etter de åndelige lover som preger den. Hvis dette ikke lenger kan skje, og folket som helhet ikke tåler en kirke som arbeider «paa den af Kristus lagte grundvold», må kirken søke sin egen vei:

«Det er dens hellige pligt at udfolde livets kræfter og udnytte alle naadegaver, saa at enten folkekirken gjen-nemsyres af kristelige grundsætninger eller ogsaa føres frem til en afgjørelse som skiller mellem den officielle statsstyrelse og den arbejdende kirke» (s.20).

Men folkekirken kan ikke nå sitt mål ved å trekke seg tilbake fra livets utfordringer:

«det kan kun skje ved at tage nutidens rige kulturmidler i den kristne kjærligheds tjeneste. Synet maa aabnes for menighedens store opgave i menneskeslegten. ...Den negative beklæmpelse af den med nydelselivet følgende sløvhed og ligegyldighed er derfor lidet verd. Den positive kamp som griber livskræfterne og nutidens mangfoldige og rige anledninger og udnytter dem og omskaber dem til kjærlighedens tjeneste er hovedsagen» (s.7 - i ny paginering)

Her viser igjen Støylen at han har et åpnere blikk for kulturutfordringen i tiden enn mange av hans samtidige. På dette område spores antakelig hans erfaringer fra arbeidet ved

lærerskolen i Volda og på Notodden, med deres interesse for nasjonal kultur og litteratur. Samtidig kan en merke en viss avstandtagen fra en pietistisk polemikk mot de såkalte adiafora, som var fremherskende i tradisjonen etter Pontoppidan.

Vi ser at Støylen, tross enkelte likhetspunkter, avgrensner seg fra en rekke teologer og geistlige i samtiden, som i sin bedømmelse av folkekirken ser den hovedsakelig som en ramme om de kirkelige tjenester. Han uttaler for øvrig en viss kritikk av statskirkesystemet, og er opptatt av at kirken må få virke på sine egne premisser og sitt eget bekjennelsesgrunnlag innenfor statskirkens ramme. Som medlem av den store Kirkekommissjonen fra 1908 har han likevel skjerpet sin skepsis til statskirken som konstitusjonelt system, og i kommisjonens betenkning om statskirkens fremtid (1911) står han som talsmann for mindretallet, som enten vil ha en helt selvstendig kirke eller i det minste en kirke som er organisert med et Kirkemøte og har en større grad av selvstyre innenfor en statskirkelig ramme. Det kan neppe være tvil om at Støylen har ført mindretallets konklusjon i pennen.²⁵

Støylens ekklesiologiske grunntanke er altså at kirken er et samfunn båret oppe av nådens midler. Kirkens midtpunkt er ikke de troende, men nådemidlene. Kirken er en manifestasjon av Guds rike og skal bringe Gudsrikets krefter til utfoldelse blant menneskene i Guds skapte verden. Kirken som de døptes fellesskap næres av ordet og sakramentene, og oppgaven til alle tider er å bringe flest mulig inn i troens fellesskap med den oppstandne Frelser. I denne sammenheng er det viktig å frigjøre den kraft som ligger i nådegavene som er utdelt til alle kirkens lemmer. Folkekirken er ikke bare å betrakte som «menighetsstoff» eller et stillas som kan benyttes til å bygge Guds «sanne kirke» ut fra, slik for eksempel en av Støylens samtidige, G. Skagestad, mente på den tiden. Folkekirken er også en Jesu Kristi kirke, «et samfund med et aandelig og evig formaal og et særegent aandsliv». Kirken skal utfolde alle livets krefter og utnytte alle nådegaver, slik at folkekirken preges av kristendommens kraft og gjør det mulig å gjennomsyre hele samfunnet med Kristi Ånd.²⁶

Noter

- 1 Gustav Jensen fikk aldri utgitt sine forelesninger, men det finnes flere omfattende referater fra hans forelesninger over pastoralteologien, bl.a. ett som Støylen har tatt vare på, men som er skrevet med en annen hånd. Dette blir det henvist til i det følgende som «Forelesninger I». Manuskriptene finnes i Nasjonalbibliotekets manuskriptsamling.
- 2 Kirkekommissionen av 1908. IV. *Indstilling angaaende den norske kirkes organisation*, Kristiania 1911.
- 3 To prekansamlinger er utgitt med fullstendige prekenen til 3. tekststrekke: *Livet med Gud* (Bergen 1934) og 2. tekststrekke: *Kom til Kristus*, (Utgitt året etter Støylen død, Bergen 1938). I manuskript finnes prekenutkast og skisser til 1. rekkes tekster fra i.s. i advent til 12. s. e. Trefoldighet, antakelig fra hans prestetid i Bergen.
- 4 B. Støylen: *Tilbed og ten Herren, Vigsetalar*, Bergen 1928. Her finner vi også hans kraftfulle og utfordrende tale ved vigslingen av J. Gleditsch, med overskriften «Evangeliet er en Guds kraft til frelse» (Rom 1, 16).
- 5 I et personlig brev til kirkestatsråd Wexelsen skrev han: «Jeg vil paa det indstændigste tilraade Dem at utnævne Bernt Støylen til Bestyrer af det praktisk-teologiske seminar. Rigtignok er han Maalmand, men det er vel intet aber i Regjeringens Øine. Han vil imidlertid være en velgjørende Spyling for de teologiske Kandidater efter at de har gaaet igjennem det Sodoma og Gomorra i hvilket dr. Odland er den eneste retfærdige Lot. Han er lig to Mænd, nemlig Gustav Jensen og Moltke Moe. Dog er han ikke saa veg som den første og mer normal end den sidste». Sitert etter biografien om Støylen som ble utgitt på Det norske Samlaget i 1951: Reidar Bolling: «*Bernt Støylen*», s. 94f
- 6 Han oppsøkte Martin von Nathusius i Greifswald, men var mest oppglødd over møtet med Martin Kähler i Halle. I Wittenberg fordyppet han seg i tradisjonen etter Luther, R. Bolling, *Bernt Støylen*, s. 96.
- 7 I jubileumsåret 1914 skrev Støylen en artikkel i publikasjonen «*Fra den norske kirke. Norske presters aarbok*» (Red. Egil Brekke), trykt i Trondheim. Tittelen viser at det her er tale om en generell plassering av den praktiske teologi: «*Den praktiske teologi, dens oppgave og betydning for norsk kirkeliv*». Artikkelen er en kort introduksjon til en samling artikler om praktisk-kirkelige emner. Også et stort anlagt foredrag ved lærerstevnet i Volda i 1905 om «*Uppdraging*», kan sies å være et bidrag til den kirkelige undervisningslæren (kateketikk). Det ble trykt som bilag til «*Stille Stunder*» (nr. 3, 1905), som Støylen var medutgiver av. Det finnes også viktige pastoralteologiske momenter i hans vigslingstaler, og vi kan lese et ekklesiologisk grunnsyn ut av hans bidrag til Kirkekomisjonens innstilling om kirkens organisasjon (1911).
- 8 Forelesningene finnes i et skrivehefte, innbundet, med 149 sider tekst. (etter de første 40 sider begynner en ny paginering, og etter den nye side 46 følger et innskudd på 13 sider).
- 9 Tittelsiden er utformet på følgende måte:
«Praktisk teologi I
Grundlæggende del – Indledning
af Bernt Støylen
Kristiania 1905».
- 10 Det blir likevel i denne sammenheng en torso, hvor bare overskriften på en ny side viser hvordan han hadde tenkt å gå videre med «I Læren om kirken», som han allerede hadde forelest over tidligere. Det kan tenkes at han har ønsket å bearbeide sine tidligere manuskripter med tanke på en utgivelse, og har renskrevet innledningen, men har ikke maktet å få stoffet trykkeferdig.
- 11 Sidenummereringen er Støylen's egen
- 12 Gustav Jensen bruker også dette uttrykket: «Den praktiske teologi beskjeftiger sig med kirkens nærmeste og mest selvfølgelige livsvirksomheder». Forelesningsreferatet I, s.4.
- 13 Friedrich Schleiermacher utviklet sin ide om den praktiske teologi som en egen disiplin alt i 1811: «*Kurze Darstellung des theologischen Studiums*», men han tok ikke skrittet helt ut og sidestilte denne gren av teologien med dogmatikk og etikk som vitenskaplige og historiske disipliner. Dette skjedde imidlertid med Carl Immanuel Nitzsch sitt store arbeid: «*Praktische Theologie*», som kom i årene 1847-1867.
- 14 En undersøkelse av utviklingen i synet på den praktiske teologi ved noen av dens hovedtalsmenn i tiden før Støylen er gjort av *Lars Emmersleben*: «*Kirche und praktische Theologie; Eine Studie über die Bedeutung des Kirchenbegriffes für die praktische Theologie anhand der Konzeptionen von C.I. Nitzsch, C.A.G. v. Zezschwitz und Fr. Niebergall*», Bonn, 1999. Støylen viser kjennskap til disse og andre teologer i sine forelesninger, og han kommenterer enkelte av dem med karakteristikk som: *Claus Harms*. «en aandfuld og glødende bog» (C. Harms: *Pastoraltheologie*, 1830-1834); *Wilhelm Løhe*: «populær og inderlig» (W. Løhes «Drei Bücher von der Kirche» kom i 1845, og hans «prestespeil»: «*Der evangelische Geistliche*» ble utgitt i 1861); *G. von Zezschwitz*: «tung og indgaaende, næsten ulæselig» (G. von Zezschwitz: «*System der praktischen Theologie*», 1876-78); *R. Baxter*: «Et gribende alvor og en stor kraft i formaningen», (R. Baxter: «*The reformed Pastor*», 1656)
- 15 G. Jensen: Forelesningsreferatet I, s.1f. (Sml. Støylen's inndeling i «*Inledning til den praktiske teologi*», ovenfor side 4, og note 9).
–Aller helst ville G. Jensen sett at den praktiske teologi ble foredratt underveis i det teologiske studium. Han peker på at det vitenskapelige studium lett kan føre til en intellektualisme som fortrenger det personlige tros-liv. «Naar det dog viser sig, at man fra studiet bringer med noget afbleget, tilbøielighed til kritik og theoretiseringen, bør dette ikke betragtes som et vidnesbyrd mod et videnskabeligt studium, men som vidnesbyrd om farerne, hvis det personlige ikke kommer til sin ret. Det skulde synes, som om disse farer kunde minskes, hvis den praktiske teologi fik sin plads inden selve studiet» (Forelesningsreferatet I, s.23f). Det skulle gå hundre år før Gustav Jensens tanker om et integrert praktikum fikk fullt gjennomslag i Norge. Olav Skjevesland fikk selv være med å sette disse ideer ut i livet, som rektor ved Menighetsfakultetets praktisk-teologiske seminar.
- 16 Nyere pastoralteologiske arbeider har lagt enda større vekt på at kirken i dag må forholde seg til den samfunnsvirkelighet som evangeliet skal forkynnes inn i. *Olav Skjevesland* har i mange sammenhenger pekt på dette: «En innføring i menighetsoppbygging må forholde seg både til den bibelske åpenbaring, teologiens normkilde, og den kontekst som samtiden utgjør», i: «*Huset av levende steiner*», 1993, s. 17. Se også avsnittet «*Situasjonsrelatert menighetsledelse*» i boken «*Morgendagens menighet*», Oslo 1998, s. 49 ff. Han

- skriver: «Aspektet kontekstuell teologi og kirke har også et poeng i norsk sammenheng. Den som har tjenestegjort på ulike steder i den norske kirkegeografi, vet at ingen menighet er lik en annen.Menighetens ledelse må derfor vinne innsikt i, og arbeide ut fra de lokale betingelser» (s. 61).
- 17 Henvisningen fra *Friedrich Niebergalls* oppsats: «Die wissenschaftlichen Grundlagen der praktischen Theologie» i et tysk Monatschrift fra 1903, viser at Støylen holdt seg løpende orientert innen sin fagkrets. – Også *G. Jensen* hadde syn for de forandringer som hadde skjedd i kulturliv og samfunnsliv, og de utfordringer dette stilte prestene overfor. Se *Bernt T. Oftestad*: Hyrde – når fårene spres. Wilhelm Andreas Wexels og Gustav Jensen – to norske pastoralteologer fra 1800-tallet, Halvårsskrift for praktisk teologi, 2/1995, «Med Gustav Jensen kommer den pastoralteologiske aksept av det moderne samfunn og den moderne mentalitet (...) en bevisst tilegnelse av den nye tids tenkesett for å kunne gjøre det kirkelig og teologisk fruktbart» (s.30). Det er likevel tydelig fra hans forelesninger at *G. Jensen* hang sterkere fast i den gamle samfunnsforståelse enn *Bernt Støylen* gjorde.
- 18 Til en viss grad er det denne tilnærming også *Gustav Jensen* velger, når han som hovedoppdrag i sine forelesninger om Pastoralteologi innleder med å si: «Den praktiske teologi er læren om den handlende kirke». Det er her han lanserer sin kjente skjelning mellom den «væsentlige kirke», som er de troendes samfunn, og den brede folkekirke, som er alle døpte: (Forelesningsreferatet I, s.6ff). *G. Jensen* drøfter likevel kirkeforståelsen ganske kort og summarisk, og den spiller ikke samme sentrale rolle som hos *Støylen*.
- 19 Denne tanke får en særegen utfoldelse i en bok *Støylen* skrev om Buddhimisjonen, med tittelen «Guds fotspor i folkenes liv»: Her heter det: «Fra Kristi kors strømmer frelsen som en veldig flod gjennom Kristi kirke fra folk til folk og gir liv og kraft til alle dem som vil bøie sig ved dens bredder og drikke av dens levende vann og slukke sin sjels tørst». I: «Guds fotspor i folkenes liv», utgitt på Buddhimisjonens forlag (uten år, antakelig 1935).
- 20 Også her finner vi gjenklang av *G. Jensens* tanker, som uttrykkes slik i hans forelesninger: «Det er kirken som de helliges samfund, der er subjekt for kirkens virksomheder, deres objekt er kirken som synlig kirke, det ydre kirkesamfund, som den mer og mer vil vinde for at opbygge sig selv». «Den evangeliske kirke elsker fremfor alt ordets og sakramentenes tjeneste, som altid paany frembringer kirkesjælen, de helliges forsamling, og som leder livet du til den hele menighed» (Forelesningsreferatet I, s.9 og s. 13).
- 21 Utg. 1888, s. 50, sml. ny utgave: «Den hellige tjeneste», v. *B.O. Weider*, 1969, s. 60
- 22 Hos *G. Jensen* heter det: «Gjennem folkekirken naar den kristne kirke sin universalitet. ...Folkekirkens princip er Guds almindelige kjærlighed, frelsens universalitet. Derfor er folkekirken efter Guds gode vilje ikke bare noget der maa taales, men ogsaa det arbejdsstof der er overdraget kirken, hvori kirken skal indarbejde evangeliet». (Forelesningsreferatet I, s. 192).
- 23 Sektkirken «bærer i sit udspring en skjæbnesvanger spire; trangen efter at nyde brodersamfundets sødme er større end kjærligheden som søger og frelser det fortabte. Det gjensidige velbehag og fortlørlige samvær blir formaålet for menighedens arbejde, istedetfor kirkens store kald at vinde menneskeheden og omdanne den for Guds rige» (s. 19).
- 24 Den nærmere utfoldelse av de bærende momenter i prestens tjeneste følger i den senere omfangsrige fremstilling av pastoralteologien sett ut fra de krav som må stilles til prestenes liv og virksomhet. Denne del av hans forelesninger skal ikke forfølges videre her. Se for øvrig min artikkel: «Et prestespeil i hundreårspektiv - *Bernt Andreas Støylens* presteideal», i Tidsskrift for Teologi og Kirke, 1/2007
- 25 I tillegg til den felles utredning av mindretallets standpunkt, har *Støylen* sammen med medlemmet *Gerhardsen* utformet en særbetenkning, der noen av de prinsipielle sider ved kirkeforståelsen kommer til uttrykk: «Vor kirke har saaledes ingen arbeidsordning som kan kalde menigheternes læge krefter frem og sætte dem til at arbeide for kirken og vække hos dem ansvarsfølelse for dens liv og fremgang. Vi maa hevde at verken stedmenigheten eller kirken kan samles og modnes som de burde, med mindre hele kirken faar baade arbeidsorganer og ledende organer. Fælles samfundsordning er nemlig en av de viktigste faktorer til dannelse og opdragelse av et samfund. ... Men saavist som ogsaa statskirken er et samfund med et aandelig og evig formaal og et særegent aandsliv, git den av kirkens herre, fælles for alle dens menigheter trods al forskjel og mangfoldig veksling, saa vist trænger den ogsaa sine organer og arbeidsordninger, som svarer til dens aandsliv, og som kan ta dens kræfter i bruk for at føre ogsaa den fremover til sit store maal. Ogsaa vor norske kirke trænger mund til at tale med og haand til at arbeide med, om den skal kunne gjøre sin herres gjerning i vort folk». (Kirkekommissjonen av 1908, Indstilling IV, s. 417.)
- 26 Til *Skagestad*, se min artikkel «'Menigheten' som teologisk og kirkelig begrep. En studie i norsk pastoralteologi, med særlig henblikk på *Gabriel Skagestads* kirkesyn», i TTK, 1966, s. 26-43.

Sammendrag:

Bernt Andreas Støylen var en av Olav Skjeveslands forgjengere på Agder bispestol. Hans betydning for norsk kirkeliv har neppe vært tilstrekkelig påaktet. Både som praktisk kirkemann og lærer i praktisk teologi har han satt spor som fortjener å friskes opp. Artikkelen bygger på håndskrevet materiale til Støylens forelesninger i pastoralteologi fra hans første par år som hovedlærer (senere professor) ved det praktisk-teologiske seminar i Oslo. En hovedtanke i hans undervisning er tesen om at kirken må forstås som samfunnet om nådens midler, og at hele pastoralteologien må utvikles ut fra en ekklesiologisk hovedbestemmelse. Støylen beskriver kirken som et uttrykk for de åndelige livskrefter som Kristus har satt inn i verden, og han er opptatt av at den praktiske teologi må være både konfesjonell og konfesjonell i sin utforming.

Andreas Aarflot: Biskop emeritus
Adresse: Chr Krohgs v 114, 1415 Oppegård